

Vloga Slovenske vojske v boju proti terorizmu

The role of the Slovenian Armed Forces in counter-terrorism

Povzetek

Terorizem je ena izmed oblik hibridnih groženj in del hibridnega bojevanja, ki je razširjeno v svetu. Čeprav v Republiki Sloveniji še ni prišlo do terorističnega napada, ima Slovenska vojska vse zakonske podlage za sodelovanje v boju proti terorizmu. Nekatere ukrepe izvaja že sedaj kot sestavni del rednega delovanja v domovini in tujini. Zato ima nekatere zmogljivosti, ki so izurjene, opremljene in popolnjene za bojevanje proti terorizmu. Republika Slovenija ima izdelan državni načrt zaščite in reševanja (ZiR) ob terorističnem napadu, ki pa potrebuje prenovo. Od njegovega nastanka leta 2005 do danes namreč še ni bila opravljena nacionalna vaja, s katero bi načrt preizkusili.

Ključne besede: terorizem, Slovenska vojska, normativni akti, hibridne grožnje, boj proti terorizmu, zmogljivosti.

Abstract

Terrorism is a form of hybrid threat, and part of the world's hybrid warfare. The Slovenian Armed Forces have a legal basis for cooperating in the fight against terrorism, although there has not yet been a terrorist attack in the Republic of Slovenia. They already implement certain measures as part of their regular activities in Slovenia and abroad. They possess certain capabilities which are trained, equipped and manned in order to counter terrorism. The Republic of Slovenia has prepared a National Emergency Response Plan in the event of a terrorist attack, which, however, needs to be updated. Since its creation in 2005, no national exercise has yet been conducted to test the Plan.

Key words: terrorism, Slovenian Armed Forces, normative acts, hybrid threats, counter-terrorism, capabilities.

1 Uvod

Države so po terorističnih dogodkih v ZDA leta 2001 začele uveljavljati najrazličnejše načine boja proti terorizmu, ki je vključeval tako vojaška posredovanja kakor mehkejše prijeme oziroma njihove kombinacije. V zadnjih letih pa se je izoblikoval model celovitega pristopa (angl. *Comprehensive Approach*), ki je v boju proti terorizmu začel odpravljati njegove vzroke. Povezal je vso družbo (državne in nedržavne akterje, gospodarske družbe, posameznike in skupine), saj se samo obrambno-varnostni aparat s to problematiko ne more uspešno boriti. Ta pristop uporabljajo tudi države članice Evropske unije (EU) in Severnoatlantskega zaveznitva (Nata).

Ali je v Republiki Sloveniji (RS) ta pristop mogoč, je morda že uveljavljen in kako bi ta pristop moral biti uveden v Slovenski vojski (SV), da bi bili s svojim bojevanjem učinkoviti proti terorizmu? Kakšno vlogo v konceptu boja proti terorizmu ima Slovenska vojska, kakšne so njene zakonske podlage in s katerimi enotami in zmogljivostmi lahko prispeva k boju proti terorizmu tako v Republiki Sloveniji kakor v mednarodnih operacijah in na misijah (MOM)? Na ta vprašanja želimo odgovoriti v prispevku.

2 Ureditev področja boja proti terorizmu v Republiki Sloveniji

Republika Slovenija je leta 2019 sprejela Nacionalno strategijo za preprečevanje terorizma in nasilnega ekstremizma (NSPTNE). V strategiji je določeno, da bo Republika Slovenija še naprej aktivno sodelovala, podpirala in se pridruževala mednarodnim pobudam in ukrepom v boju proti terorizmu, ki so bili sprejeti znotraj Organizacije Združenih narodov (OZN), EU, Nata, Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) in Sveta Evrope (po NSPTNE, 2019, str. 3).

Beseda terorizem izhaja iz francoske besede *terreur* ali *terror* in pomeni močan, ekstremen strah (Krunic, 1997, str. 171). Terorizem je politično dejanje in politično motivirana oblika nasilja (Vodovnik, 2011, str. 27), ki je lahko v več oblikah:

- dejanja posameznika, ki deluje samostojno, t. i. osamljeni volk (angl. *lonely wolf*);
- radikalizem (verskega, političnega ipd.);
- ekstremizem (levega, desnega ali islamskega).

Kazenski zakonik Republike Slovenije (KZ-1 RS) definira terorizem: »Kdor z namenom, da bi uničil ali hudo ogrozil ustavne, gospodarske, socialne ali politične temelje Republike Slovenije ali druge države ali mednarodne organizacije, da bi hudo zastrašil prebivalstvo oziroma da bi prisilil vlado Republike Slovenije ali druge države ali mednarodno organizacijo, da nekaj stori ali opusti, stori ali grozi, da bo storil, eno ali več od naslednjih [kaznivih] dejanj ...« (KZ-1 RS, 108. člen.)

Iz navedenih definicij lahko v grobem razberemo, da je terorizem množično širjenje strahu in uporaba ekstremnega nasilja kot poskus udejanjenja sprememb ne glede na to, kako so spremembe motivirane.

Terorizem in spremljajoči dogodki ter aktivnosti imajo lahko velik vpliv na nacionalno varnost, ki jo v najsplošnejšem pomenu opredeljujemo kot varnost naroda ali nacije. Zajema varnost državnega ozemlja (tudi varnost zračnega prostora in ozemeljskih voda), varnost življenja in imetja ljudi, ohranjanje in vzdrževanje nacionalne suverenosti ter uresničevanje temeljne funkcije družbe. V današnjem času je nacionalna varnost osebna in politična dobrina (Grizold v Sotlar, 2020, str. 55).

Slovenska vojska ima za boj proti terorizmu podlago tako v nacionalnih normativnih aktih kakor aktih EU in Nata. V nadaljevanju so navedeni nekateri ključni dokumenti, ki so normativna podlaga Slovenske vojske za boj proti terorizmu v Republiki Sloveniji, EU in Natu.

2.1 Nacionalne normativne podlage

Zakon o obrambi Republike Slovenije (ZObr):

ZObr v 37. členu določa naloge SV, med drugim tudi:

- Sodeluje pri zaščiti in reševanju ob naravnih in drugih nesrečah ne glede na to, ali jih povzroči človek s svojo dejavnostjo oziroma so posledica delovanja naravnih sil. O sodelovanju odločajo Vlada Republike Slovenije (VRS), minister za obrambo na predlog poveljnika civilne zaščite ali po pooblastilu načelnik Generalštaba SV.
- Sodeluje s Policijo pri širšem varovanju državne meje v notranjosti državnega ozemlja na podlagi operativno-taktičnega načrta Policije in predhodne odobritve VRS (ZObr, 37. člen).

Če na terorizem primarno gledamo kot na kazniva dejanja, ki so storjena z nekim namenom, potem je treba omeniti, da je ena izmed ključnih nalog vojaške policije (VP) odkrivanje, preprečevanje in preiskovanje kaznivih dejanj (KD). ZObr v 65. členu določa naloge vojaške policije, v 66. členu pa pooblastila, za katere določa, da jih lahko opravlja pod pogoji, ki so predpisani za Policijo. Tako je v 3. alineji 1. odstavka tega člena predpisano, da opravlja varnostne in protiteroristične preglede, preglede prevoznih sredstev, prtljage in objektov ter okolišev objektov, ki so posebnega pomena za obrambo. V 67. členu določa območja pristojnosti, kjer vojaška policija lahko uporablja pravice in pooblastila, ki so:

- v objektih in okoliših objektov posebnega pomena za obrambo;
- na območju tabora, kadar so enote zunaj vojašnice;
- zoper vojaške osebe ne glede na to, kje se te nahajajo (Zobr, 65.–67. člen).

Zakon o službi v Slovenski vojski (ZSSloV):

Naloge in načine opravljanja nalog Slovenske vojske določa tudi Zakon o službi v Slovenski vojski (19. do 25. člen), najpomembnejši za obravnavano težavo pa so od 22. do 24. člena.

V 22. členu so opredeljene mednarodne obveznosti, ki jih SV izvršuje v mednarodnih organizacijah oziroma na podlagi sprejetih pogodb, ki pa so med drugim tudi sodelovanje v dejavnostih za preprečevanje terorističnih pojavov ali drugih pojavov ogrožanja stabilnosti in varnosti (ZSSloV, 22. člen).

Prav tako sodelovanje pri nalogah zaščite, reševanja in pomoči ureja Zakon o službi v Slovenski vojski v 23. členu, ki navaja da Slovenska vojska skupaj s silami za zaščito, reševanje in pomoč sodeluje pri reševanju in iskanju iz zraka, na morju in kopnem ter pri evakuaciji slovenskih državljanov, ki so neposredno ogroženi v tujini (ZSSloV, 23. člen).

V 24. členu je določeno, da Slovenska vojska lahko sodeluje s Policijo pri varovanju državne meje, pri varovanju nekaterih objektov ali območij ter opravljanju drugih nalog oziroma ponuja pomoč tudi drugim državnim organom (ZSSloV, 24. člen).

Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-2):

Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije iz leta 2019 je temeljni dokument s področja zagotavljanja nacionalne varnosti, ki pa ima podlago v Ustavi Republike Slovenije.

Sistem nacionalne varnosti je organiziran iz treh podsistemov, to so:

- obrambni sistem,
- sistem notranje varnosti,
- sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije v mednarodnem varnostnem okolju opredeljuje petnajst (15) tveganj in groženj, med katerimi so navedene tudi hibridne grožnje in terorizem ter nasilni ekstremizem (ReSNV-2, 2019, str. 11).

2.2 Normativne podlage Evropske unije

Pogodba o delovanju Evropske unije (PDEU):

V 222. členu Pogodba o delovanju Evropske unije določa solidarnostno klavzulo, ki se aktivira, če je država članica Evropske unije žrtev terorističnega napada. Za aktivacijo se lahko uporabijo tudi vojaška sredstva, da se prepreči morebitne teroristične grožnje¹ oziroma se zaščiti prebivalstvo in ustanove pred morebitnim terorističnim napadom (Pogodba o delovanju Evropske unije, 222. člen).

Načrt izvajanja varnosti in obrambe (NIVO):

V 14. točki je navedba o strateški prednostni nalogi po zaščiti Unije in njenih prebivalcev. Kakršna koli grožnja državi članici Evropske unije je grožnja vsem drugim in grožnja prebivalcem Evropske unije, saj se nobena članica ni zmožna samostojno upreti grožnjam (Načrt izvajanja varnosti in obrambe, 14. točka).

2.3 Normativna podlaga Nata

Severnoatlantska pogodba (SAP):

V 5. členu Severnoatlantske pogodbe je določeno, da se oborožen napad na eno ali več pogodbenic Nata šteje kot napad na vse pogodbenice. Pogodbenice soglašajo, da bo, če do takega oboroženega napada pride, vsaka izmed njih ob uresničevanju pravice do individualne in kolektivne varnosti pomagala napadenim pogodbenicam takoj individualno in skupaj z drugimi pogodbenicami dogovorjeno in usklajeno, da se ponovno vzpostavi in vzdržuje varnost severnoatlantskega območja. Za tako pomoč lahko uporabijo oborožene sile (Severnoatlantska pogodba, 5. člen).

¹ Teroristične grožnje lahko grozijo pred napadom v fazi zaznave grožnje, lahko pa tudi še po napadu, ko se storilcev še ni odkrilo in prijelo.

2.4 Pomen celovitega pristopa

Celovit pristop je postal okvir za boj proti terorizmu in boj proti radikalizaciji. Pomeni večdimenzionalen pristop, v katerega je vključeno veliko število vladnih oddelkov, agencij, organov in služb (vključenost celotne družbe), s tem pa reševanje težave ne leži na plečih enega samega udeleženca, vendar se razdeli na vse udeležence. Modelu, ko sta se z omenjeno problematiko ukvarjala samo dva udeleženca (Policija in pravosodje), smo bili priča некоč. Potreba po celovitem pristopu se je pojavila zaradi zapletene in večplastne narave težave.

Celovit (varnostni) pristop pomeni predvsem, da sta dejavnika notranje in zunanje varnosti neločljivo povezana kot civilni in vojaški vidik. Razširja se onstran pristojnosti ministrstev in oddelkov, ki so tradicionalno odgovorni za varnost in zajemajo instrumente iz področnih politik, kot so ekonomske in socialne zadeve, povezave, razvoj, okolje, poljedelstvo, finance, transport in infrastruktura, izobraževanja, informacije in komunikacije ter tudi zdravje. Celovit pristop mora temeljiti na sodelovalnem odnosu med vladnimi in nevladnimi udeleženci, pri čemer morajo vpleteni razumeti varnost kot celovit paket.

Terorizem je mogoče reševati samo s koordiniranimi ukrepi, ki so prilagojeni tako, da lahko izpolnjujejo globalne in tudi mednarodne izzive. V našem nacionalnem interesu mora biti pripravljenost, da sodelujemo v mednarodnem boju proti terorizmu, izboljševanju mednarodnih protiterorističnih režimov in da podpiramo napore Združenih narodov, EU in Nata. Obojestransko in večnacionalno sodelovanje je ključnega pomena za uspešne domače dejavnosti na področju boja proti terorizmu.

Strategija EU za boj proti terorizmu iz leta 2005 vsebuje štiri (4) stebre, ki so:

- Preprečevanje – namen je preprečevanje radikalizacije in novačenja v teroristične skupine.
- Zaščita – namen je zaščita državljanov in infrastrukture ter zmanjšanje izpostavljenosti napadom.
- Pregon – namen je čezmejni pregon teroristov.
- Odzivanje – namen je priprava na posledice terorističnih napadov, njihovo obvladovanje in zmanjševanje (SEUBPT, 2005, str. 3).

2.5 Ureditev celovitega pristopa boja proti terorizmu v Republiki Sloveniji in Slovenski vojski

Upravljanje groženj, ki izhajajo iz Resolucije o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije, zahteva celovit vladni pristop. Temu primerno mora biti vzpostavljeno tesno in učinkovito sodelovanje ter koordinacija med akterji nacionalnovarnostnega sistema, torej med obrambo, nacionalno varnostjo (organi pregona, pravosodjem idr.) in

sistemom varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Vse vladne službe so dolžne ves čas ocenjevati elemente nacionalne in mednarodne varnosti in izpostavljenosti grožnjam s svojega področja odgovornosti in sprejeti potrebne ukrepe za njihovo upravljanje in odvratanje. To je mogoče samo tako, da so vladni in drugi viri uporabljeni zbrano in usklajeno.

Z naraščanjem kompleksnosti ogrožanja mora naraščati tudi kompleksnost odzivanja, kar pomeni, da morajo sodelovati ti udeleženci:

- Policija.
- Obveščevalne službe (civilne in vojaške službe, skladno s svojimi pristojnostmi ter glede na območje delovanja, v Republiki Sloveniji ali v mednarodnih operacijah in na misijah).
- Finančna uprava, skupaj s carino (odkrivanje sumljivih finančnih transakcij, ki bi bile lahko namenjene financiranju terorističnih dejanj in pretoku blaga po ozemlju Republike Slovenije).
- Civilna zaščita (odpravljanje posledic terorističnih dejanj skupaj z drugimi udeleženci, ki sodelujejo v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami).
- Oborožene sile (izvidovanje, zavarovanje (kritične) infrastrukture, pomoč v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, izvajanje protiterorističnih ukrepov, protiteroristično delovanje, podpora državnim organom pri preiskovanju terorističnih dejanj).
- Ministrstvo za zdravje (zagotavljanje zdravstvenega varstva, predvsem ob odpravljanju posledic terorističnega dejanja).
- Laboratoriji (identifikacija bioloških in kemičnih agensov). Zagotavljajo jih lahko javni zavodi Republike Slovenije, pogodbeni partnerji ali SV.
- Diplomacija (predvsem uradno komuniciranje s partnerskimi službami držav) (Prezelj, 2007, str. 68–69).

2.6 Vodenje kriznega upravljanja v boju proti terorizmu

2.6.1 Krizno upravljanje v Republiki Sloveniji

Informacijo o terorističnem napadu storilec, oškodovanec, priča ali žrtev običajno sporoči na interventno številko 112 (Regijski center za obveščanje (ReCO)) ali 113 (Operativno-komunikacijski center Policije (OKC)). Regijski center za obveščanje nato usklajuje izvedbo ukrepov iz izdelanega državnega načrta zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi. Aktivira tudi sile za zaščito, reševanje in pomoč (ZRP). Skladno z Zakonom o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (VNDN, 71. člen) med sile za zaščito, reševanje in pomoč sodi tudi Slovenska vojska. Operativno vodenje

sil za zaščito, reševanje in pomoč opravljajo poveljniki civilne zaščite ali osebe, ki jih oni pooblastijo, vodje intervencije (ZVNDN, 84. člen).

Če pri zaščiti, reševanju in pomoči sodeluje tudi Slovenska vojska, njihovo delovanje vodijo vojaški poveljniki, ki jih usmerja poveljnik civilne zaščite ali vodja intervencije (ZVDN, 83. člen).

Po Prezljju (2007, 83) je kompleksnost terorističnega ogrožanja tako velika, da že ob srednji intenzivnosti zahteva aktivacijo velikega dela nacionalnovarnostnega sistema. Torej en podsystem nacionalne varnosti ne more več samostojno obvladovati dogodka, takrat se upravljanje dogodka prenese na Vlado Republike Slovenije (Vuga in Ferlin, 2018, str. 22). To je kompleksna kriza.

Za krizno upravljanje je ustanovljen Nacionalni center za krizno upravljanje (NCKU), ki ob kompleksni krizi vzpostavi pogoje za delo Vlade Republike Slovenije in drugih akterjev kriznega upravljanja. V Nacionalnem centru za krizno upravljanje se sprejemajo vsa poročila iz Operativnega centra Slovenske vojske, Operativno-komunikacijskega centra Generalne policijske uprave in Centra za obveščanje Republike Slovenije (CORS). Vsi ukrepi kriznega upravljanja se iz Nacionalnega centra za krizno upravljanje posredujejo v vse omenjene operativne centre in to je tudi edini uradni komunikacijski kanal med izvedbenimi deli podsystemov nacionalne obrambe.

2.6.2 Krizno upravljanje v mednarodnih operacijah in na misijah

Vsak incident, ki se zgodi na območju delovanja misije, se upravlja prek taktičnega operativnega centra (TOC) skladno z mandatom in pristojnostmi posamezne misije. Taktični operativni center zbira informacije s kraja incidenta, pridobiva podatke od različnih kolektorjev² in pridobiva usmeritve nadrejenega, največkrat načelnika sektorja za operativne zadeve.

V upravljanje incidenta, še posebej, če je občutljive narave, se vključi tudi poveljnik misije oziroma v njegovi odsotnosti njegov namestnik. Poveljnik misije je posredno odgovoren za vse enote, ki jih ima pod svojim poveljem, kar vključuje tudi odgovornost za njihovo opremo in življenja pripadnikov.

3 Vloga Slovenske vojske v boju proti terorizmu

Slovenska vojska je skladno z Vojaško doktrino in normativnimi podlagami vključena v boj proti terorizmu v Republiki Sloveniji kakor tudi v mednarodnih operacijah in na misijah, predvsem z izvajanjem protiterorističnih ukrepov, protiterorističnim delovanjem in odpravljanjem posledic terorističnega dejanja. Pri odpravljanju posledic terorističnih napadov sodeluje skladno z načrti varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

² Kolektorji so lahko prisotni na terenu ali informacije pridobivajo v službenih prostorih. Informacije združujejo po svojem področju in jih posredujejo v taktični operativni center.

Poudariti je treba, da je območje pristojnosti Slovenske vojske vezano na objekte in okoliše objektov, ki so posebnega pomena za obrambo, ter na območje vojaških taborov, na drugih območjih pa Slovenska vojska sodeluje z drugimi ustanovami in službami v Republiki Sloveniji. Na območju odgovornosti mednarodnih operacij in misij pa naloge in pristojnosti določata Ukaz za delovanje (OPORD) in morebitne omejitve Vlade Republike Slovenije.

Tak primer sodelovanja z drugimi ustanovami v Republiki Sloveniji je sodelovanje Slovenske vojske pri podpori Policije pri širšem varovanju južne državne meje.

3.1 Normativne podlage

Nacionalna strategija za preprečevanje terorizma in nasilnega ekstremizma je normativni dokument izvršilne veje oblasti, Vlade Republike Slovenije, ki je bil izdan ob koncu leta 2019. Razdeljena je na pet (5) poglavij, v katerih so osnovni pojmi, načela, cilji, razmere in elementi ogrožanja Republike Slovenije. V zadnjih dveh poglavjih pa so na kratko opisane dejavnosti, ki jih Republika Slovenija udejanja v mednarodnem okolju, ter odgovornost za uresničevanje strategije.

Republika Slovenija obsoja kakršno koli obliko terorizma in nasilnega ekstremizma, ker uničuje temeljne vrednote demokratične družbe, ima negativen vpliv na gospodarstvo, trajnostni razvoj in nacionalno varnost (NSPTNE, 2019, str. 3).

Nacionalna strategija za preprečevanje terorizma in nasilnega ekstremizma poudarja izpostavljenost Republike Slovenije različnim vplivom zaradi posebnega geostrateškega položaja in njene vloge pri zagotavljanju miru in stabilnosti na kriznih območjih in v regiji, zato bi bila lahko ogrožena njena nacionalna varnost (NSPTNE, 2019, str. 4). V nadaljevanju so v strategiji našteje njene dejavnosti v mednarodnih operacijah in na misijah Evropske unije ter dejavnostih Združenih narodov za zagotavljanje miru.

3.2 Doktrinarne oblike delovanja Slovenske vojske v boju proti terorizmu

Boj proti terorizmu je v Vojaški doktrini (VD) določen kot podporno delovanje Slovenske vojske, prav tako tudi zaščita, reševanje in pomoč ob naravnih in drugih nesrečah, zaščita kritične infrastrukture, zagotovitev varnosti ipd. (Petelin, 2006, str. 50)

Temeljni namen zaščite, reševanja in pomoči je obvarovati udeležence pred uničenjem, poškodbami in drugimi posledicami nesreč oziroma vsaj omejiti posledice. Namen Slovenska vojska uresničuje z različnimi dejavnostmi, od katerih so za obravnavano temo zanimive dejavnosti zaščite, reševanja, pomoči in odpravljanje posledic nesreč (Petelin, 2006, str. 83).

Dejavnosti zaščite, reševanja in pomoči obsegajo vrsto dejavnosti, od katerih so za zoperstavljanje terorizmu najpomembnejše prva in nujna medicinska pomoč, varstvo pred neeksplozivnimi ubojnimi sredstvi, radiološka, kemična in biološka zaščita, pomoč ogroženim ter zagotavljanje splošnih pogojev za življenje (Petelin, 2006, str. 83).

Nekatere izmed dejavnosti Slovenska vojska opravlja v preventivni fazi, nekatere pa po teroristični dejavnosti.

Vojaška doktrina določa, da Slovenska vojska v boju proti terorizmu sodeluje pri izvajanju protiterorističnih ukrepov in protiterorističnem delovanju ter odpravljanju posledic terorističnega napada. Medtem ko večina dejavnosti boja proti terorizmu spada med podporno delovanje Slovenske vojske, pa protiteroristično delovanje spada med ofenzivno delovanje (Petelin, 2006, str. 85).

3.2.1 Protiteroristični ukrepi

»Protiteroristični ukrepi so uporaba zaščitnih ukrepov z namenom zmanjšanja ranljivosti sil, posameznikov in lastnine za terorizem, vključno z omejenimi reakcijami in onemogočanjem teroristov s strani vojske. Protiteroristični ukrepi obsegajo zbiranje in izmenjavo obveščevalnih podatkov, varnost pripadnikov in enot, varovanje infrastrukture, aktivno sodelovanje v načrtovanju kriznega upravljanja, taktične ukrepe za obvladovanje terorističnih incidentov in druge varnostne ukrepe.« (Petelin, 2006, str. 85)

Vsi pripadniki Slovenske vojske izvajajo preventivne ukrepe za lastno varnost in varnost enote, predvsem z varnostnim osveščanjem in spremljanjem dogajanja v svojem delovnem okolju. Med to spremljanje dogajanja sodi tudi spremljanje, odkrivanje in javljanje sprememb v obnašanju ter morebitni radikalizaciji sodelavcev.

Pripadniki Sektorja za vojaško obveščevalno, protiobveščevalno in varnostno dejavnost (SVOPVD) sodelujejo z Obveščevalno varnostno službo pri izmenjavi obveščevalnih podatkov in spodrejenimi štabnimi varnostnimi in obveščevalnimi organi ter varnostnimi službami. Od njih zbirajo obveščevalne podatke in operativno zanimive informacije, ki jih analizirajo in pripravijo podlage za nove odločitve načelnika Generalštaba Slovenske vojske. V pomoč so jim obveščevalno-izvidniške enote Slovenske vojske, ki s skupino analitikov analizirajo zbrane informacije z različnimi kolektorji oziroma iz odprtih virov. Pripravijo celovito poročilo, ki je lahko ključnega pomena za omilitev oziroma preprečitev terorističnega napada. S svojimi brezpilotnimi letali pa pridobivajo slikovno gradivo iz zraka, ki ga predajo v analizo Policiji. V Sektor za vojaško obveščevalno, protiobveščevalno in varnostno dejavnost je umeščen tudi Oddelek za vojaško policijo (OVP), ki strokovno usmerja vojaško policijo pri odrejanju taktičnih ukrepov za onemogočanje teroristov ter pri odrejanju protiterorističnih ukrepov. Sektor skupaj z Obveščevalno varnostno službo pripravi oceno ogroženosti za enote in vojaške objekte.

Pripadniki Slovenske vojske sodelujejo pri varovanju objektov in okolišev objektov, ki so posebnega pomena za obrambo, kot so vojašnice, skladišča, varovanje priveza vojaške ladje, varovanje lokacije Generalštaba Slovenske vojske in Ministrstva za obrambo ter druge objekte in okoliše objektov.

S Policijo sodelujejo pri širšem varovanju državne meje v notranjosti državnega ozemlja skladno z njihovimi operativno-taktičnimi načrti. S tem preprečujejo nezakonite migracije po ozemlju Republike Slovenije, med katerimi se skrivajo tudi teroristi.

Pripadniki rodu inženirstva s svojim znanjem in predvsem tehničnimi sredstvi zagotavljajo postavitev in vzdrževanje fortifikacijskih ukrepov za preprečevanje in odvracanje terorističnih napadov na objekte posebnega pomena za obrambo ter začasne tehnične ovire za preprečevanje nezakonitih prehodov državne meje.

Izvidniki rodu jedrske, radiološke, kemične in biološke obrambe (JRKBO) zaznavajo in preprečujejo teroristično uporabo sredstev za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo. Poleg odkritja opravijo tudi identifikacijo, pripravijo za zavarovanje kemične in biološke agense in jedrske ter radiološke snovi.

Vojaška zdravstvena enota s svojim strokovnim osebjem sodeluje pri izvajanju ukrepov psihološke obrambe, predvsem pa sodeluje z medicinskimi in veterinarskimi ekipami za preprečevanje širjenja okužb nalezljivih bolezni.

Petnajsti polk vojaškega letalstva (15. PVL) z bojnimi letali Pilatus PC9 varuje zračni prostor Slovenske vojske. Pri tem jim v sistemu kolektivne varnosti pomagajo tudi članice Nata s prestrezniki in lovci. Če obstaja utemeljen sum, da se v zrakoplovu nahaja domnevni terorist, enota tak zrakoplov pospremi na letališče oziroma primerno pristajalno stezo. Če skuša terorist storiti teroristični napad z uporabo zrakoplova, ga bojna letala spremljajo v našem zračnem prostoru in ga na ustni ukaz ministra za obrambo uničijo.

Enota za specialno delovanje (ESD) je usposobljena za specialno izvidovanje in opazovanje, neposredne akcije in vojaško pomoč. S svojim znanjem lahko spremlja gibanje teroristov tako v urbanih kakor ruralnih in težko prehodnih terenih in jih s primerne razdalje opazuje. Tako lahko zagotavlja potrebne informacije o gibanju in delovanju teroristov, kar bi pripomoglo k zgodnemu opozarjanju vseh udeležencev, preprečitvi ali vsaj ublažitvi posledic terorističnega napada ter prijettju teroristov.

V sestavi 430. mornariškega divizionja (430. MOD) deluje vod za uničevanje neeksplodiranih ubojnih sredstev (VUNUS) in odred za specialno podvodno delovanje (OSPD), ki sta usposobljena za odkrivanje in uničevanje neeksplodiranih ubojnih sredstev (NUS) in improviziranih eksplozivnih naprav (IEN) v morju, jezerih in rekah, kakor tudi v objektih in okoliših objektov, ki so posebnega pomena za obrambo. Mednje vključujemo tudi priveze vojaških ladij ne glede na to, ali gre za stalne ali začasne, slovenske oziroma tuje.

Vojaška policija zagotavlja tudi nabor pripadnikov, ki zagotavljajo fizično varnost najvišjim predstavnikom Slovenske vojske, najvišjim predstavnikom Republike Slovenije in tujcem, ki se nahajajo v Slovenski vojski oziroma vrhovnemu poveljniku obrambnih sil v vojnem času. Pripadniki so usposobljeni, opremljeni in motivirani za neprekinjeno fizično varovanje na kopnem, v morju in zraku. Prek oddelka za varovanje objektov (EVO) varujejo objekte posebnega pomena za obrambo, in sicer lokaciji Ministrstva za obrambo in Generalštaba Slovenske vojske na Vojkovi cesti v Ljubljani. Varovanje je tako fizično kakor tehnično, po videonadzornem sistemu. Poleg specialističnega znanja s področja varovanja imajo vsa potrebna znanja za zavarovanje kraja kaznivega dejanja. S temi ukrepi preprečujejo storitev kaznivega dejanja.

Vojaška policija je poleg Obveščevalno varnostne službe v Slovenski vojski edina pristojna za obravnavo kaznivih dejanj, ki so bila storjena v Slovenski vojski. To pristojnost ji dajejo policijska pooblastila in Zakon o obrambi. Za obravnavo kaznivih dejanj je usposobljen vsak vojaški policist, dodatno pa imajo posebna specialistična znanja pripadniki Oddelka kriminalistov vojaške policije (OKRIM VP), ki je umeščen v strukturo Specializirane enote vojaške policije (SEVP).

Specializirana enota vojaške policije ima v svoji sestavi še dve enoti, ki sta pomembni za zoperstavljanje terorizmu, to sta Posebna enota za specialno taktiko (PEST) in Oddelek za protibombno zaščito vojaške policije (OPBZ).

Posebna enota za specialno taktiko ima poleg drugih veščin in znanj tudi posebna znanja za vodenje protiterorističnega boja, ima potrebno specialistično opremo ter vozila z balistično zaščito. Svoje znanje vsakoletno preizkuša na vajah v Slovenski vojski ter v sodelovanju s sorodnimi enotami iz sosednjih držav. V sklopu protiterorističnih ukrepov varuje konvoje, fizično varuje osebe, preprečuje ugrabitve in opravlja protiteroristične preglede prostorov, prevoznih sredstev in prtljage.

Oddelek za protibombno zaščito vojaške policije ima posebna znanja za odkrivanje, zavarovanje in uničenje improviziranih eksplozivnih naprav, ki so bila uporabljena pri kaznivem dejanju, iz njega izvirajo ali so bila z njim pridobljena. Na teh napravah opravljajo tudi zavarovanje sledov kaznivega dejanja za uspešen potek nadaljnjega kazenskega postopka pred sodiščem.

Enota za komunikacijske in informacijske sisteme (EKIS) zagotavlja delovanje komunikacijskih in informacijskih sistemov v Republiki Sloveniji in tujini ter zagotavlja podporo poveljevanju in kontroli. V sodelovanju z drugimi vezisti Slovenske vojske zagotavlja delovanje sredstev zvez ob izpadu stacionarnih sredstev komunikacij (telefon, GSM, internet). Ob terorističnem dejanju in izpadu sredstev komunikacij lahko zagotavlja nadomestne komunikacije za potrebe intervencijskih služb.

Slovenski kontingenti v mednarodnih operacijah in na misijah sodelujejo pri izvajanju protiterorističnih ukrepov skladno z Ukazom za delovanje, usmeritvami Vlade Republike Slovenije ter skladno s poslanstvom in nalogami enote.

3.2.2 Protiteroristično delovanje

»Protiteroristično delovanje je ofenzivna aktivnost, ki vključuje napade na teroristične organizacije, objekte, morska in zračna plovila ter izoliranje in zajetje teroristov.« (Petelin, 2006, str. 85)

Ukrepe protiterorističnega delovanja v Slovenski vojski izvajajo pripadniki Sektorja za vojaško obveščevalno, protiobveščevalno in varnostno dejavnost in Oddelek za vojaško policijo s svojim vojaškim obveščevalnim delovanjem, pri katerem jim pomagajo podrejeni štabno varnostni organi, enote vojaške policije ter Enota za specialno delovanje. Sodelujejo še nekatere druge enote Slovenske vojske, ki so naštetje v nadaljevanju.

Pehotne enote 1. in 72. brigade zagotavljajo širše zavarovanje območja delovanja, predvsem pri naskoku na objekt oziroma pri vstopu v objekt, kjer se storilec terorističnega napada nahaja. Prav tako z izvidniškimi elementi in elementi brezpilotnih letal zagotavljajo obveščevalne podatke o gibanju storilca terorističnega napada.

Vojaška policija ima v svoji sestavi pripadnike, ki so dodatno usposobljeni iz večšin pogajanja, predvsem iz psihologije delovanja ugrabiteljev in žrtev. Poznajo taktiko, tehnike in procedure delovanja protiterorističnih enot oziroma enot za reševanje izoliranega osebja.

Pripadniki Posebne enote za specialno taktiko so usposobljeni in opremljeni za vojaškopolijske naloge, kjer je stopnja tveganja najvišja, torej tudi za prijetje teroristov.

Pripadniki Enote za specialno delovanje opravljajo neposredne akcije, predvsem na območju mednarodnih operacij in misij oziroma tujine, kjer za svoje delovanje ne potrebuje policijskih pooblastil. Na območju Republike Slovenije pa potrebujejo za kakršne koli neposredne akcije zoper teroriste policijska pooblastila in zakonsko nimajo podlage za svoje delovanje.

Enota za specialno delovanje lahko v Republiki Sloveniji ponuja podporo vojaški policiji tudi s širšim oziroma ožjim blokiranjem območij, kjer se teroristi nahajajo.

Slovenski kontingenti v mednarodnih operacijah in na misijah bi bili ob terorističnem delovanju vključeni edino z elementi vojaške policije in Enote za specialno delovanje.

Razlika v protiterorističnem delovanju Enote za specialno delovanje na območju odgovornosti misije je v tem, da za delovanje ne potrebuje policijskih pooblastil, vendar samo navedbo nalog v Ukazu za delovanje in izključenost omejitev za delovanje Vlade Republike Slovenije.

3.2.3 Odpravljanje posledic terorističnega napada

»Odpravljanje posledic terorističnega napada vključuje naloge, ki jih Slovenska vojska izvaja v podpori zaščiti, reševanju in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah.« (Petelin, 2006, str. 85)

Slovenska vojska ima za delovanje pri zaščiti, reševanju in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah izdelan načrt sodelovanja, ki se imenuje Načrt VIHRA-21. V Načrtu VIHRA-21 ima Poveljstvo sil Slovenske vojske (PSSV) te naloge:

- Z zmogljivostmi radioloških, kemijskih in bioloških enot opravlja radiološko, kemijsko in biološko izvidovanje ogroženih območij, označuje kontaminirano zemljišče, jemlje vzorce in jih analizira v mobilnih radioloških, kemijskih in bioloških laboratorijih, ureja dekontaminacijo ljudi, sredstev in zemljišča, zagotavlja točkovne meteorološke podatke in opravlja radiološko, kemijsko ter biološko spremljanje mesta dogodka.
- Organizira zaščito in reševanje pripadnikov Slovenske vojske ter sredstev, ki jih upravlja.

- Pomaga pri evakuaciji civilnega prebivalstva.
- Pomaga pri zagotavljanju pogojev za nastanitev in oskrbo ogroženega prebivalstva ob evakuaciji.
- Zagotavlja ustrezno psihološko pomoč v razpoložljivem obsegu glede na okoliščine nesreče.
- Usklajuje sodelovanje enot in služb Slovenske vojske pri opravljanju nalog za zaščito, reševanje in pomoč.
- Zagotavlja uporabo materialnih sredstev Slovenske vojske za zaščito, reševanje in pomoč.
- Opravlja druge naloge svoje pristojnosti (VIHRA-21, 2021, str. 3).

V sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami lahko Slovenska vojska prispeva človeške sile, ki jih večinoma lahko zagotovita največji enoti v Slovenski vojski, 1. in 72. brigada. Pripadniki lahko opravljajo lažja fizična dela, kot so ročno odstranjevanje materiala, prevoz materialnih sredstev, ročno čiščenje površin in zagotavljanje oskrbe z električno energijo s pomočjo premičnih električnih agregatov.

Logistična brigada (LOGBR) lahko nudi transport potrebnih materialnih sredstev, transport človeške sile, tako s tovornimi vozili kakor z avtobusi. Sposobna je zagotavljati oskrbo s pitno vodo z možnostjo prečiščevanja, pripravo toplih obrokov s terensko kuhinjo ter postavitve in vzdrževanje terenskih nastanitvenih zmogljivosti. Prav tako lahko postavi premestljive kapacitete za tuširanje in zagotavlja komunalne storitve z odvozom sive vode. S tankovsko četo lahko zagotavlja podporo premičnosti v primeru barikad, lahko pa tudi odstrani ovire na cesti in zagotovi izveleko vozil.

Vojaška zdravstvena enota (VZE) lahko pri odpravljanju posledic terorističnih napadov sodeluje s svojimi medicinskimi ekipami, veterinarskimi ekipami in laboratorijem za jedrsko, radiološko, kemijsko in biološko obravnavo materialov. Ima zmogljivost vzpostavitve lahke premične bolnišnice ROLE-2LM. Ob uporabi umazanih bomb je jedrski, radiološki, kemijski in biološki laboratorij zmožen analize odvzetih vzorcev. Njihove veterinarske ekipe so zmožne presojati ustreznost živil, vode in surovin ter vzpostaviti epidemiološki center znotraj veterinarske enote (VETE). Medicinske ekipe so usposobljene, opremljene in popolnjene za nudenje medicinske prve pomoči, opravljanje triaže poškodovanih, oživljanja, stabilizacije in medicinske evakuacije poškodovanih. Ob masovnih žrtvah lahko Vojaška zdravstvena enota vzpostavi ROLE-2LM, jo popolni in opravlja delo v njej.

Petnajsti polk vojaškega letalstva bi s svojimi zrakoplovi, predvsem helikopterji, prispeval velik delež pri hitrosti transportov poškodovancev do bolnišnic. Nekaj helikopterjev Cougar AS532 AL je opremljenih tudi z medicinskim modulom, ki ga lahko hitro namestijo v večnamenski helikopter. Z letalom Falcon 2000EX lahko opravljajo medicinsko strateško evakuacijo poškodovanih.

Slovenska vojska ima v uporabi različno infrastrukturo, ki bi lahko pri ukrepih za odpravo posledic terorističnega napada služila kakor nastanitvena kapaciteta za intervencijske službe, žrtve in druge oškodovance. Enote Slovenske vojske imajo v upravljanju tako vojašnice kakor strelišča in vadbene poligone.

Enote vojašnice lahko ponudijo logistično podporo z oskrbo s hrano in pitno vodo, ki jo pripravijo v vojašnici in jo z lastnimi zmogljivostmi oziroma ob podpori usposobljenega kadra iz Slovenske vojske v terenskih pogojih tudi razdelijo.

3.3 Opredelitev vloge Slovenske vojske v boju proti terorizmu

Nacionalna strategija za preprečevanje terorizma in nasilnega ekstremizma si kot strateške cilje določa:

1. Preprečevanje radikalizacije, ki vodi v nasilni ekstremizem ali terorizem.
2. Zaščito pred terorističnimi dejanji in dejanji nasilnega ekstremizma.
3. Preprečevanje terorističnih dejanj in dejanj nasilnega ekstremizma.
4. Izboljšanje pripravljenosti na ukrepe po terorističnem napadu.
5. Pregon storilcev kaznivih dejanj terorizma (NSPTNE, 2019, str. 5).

3.3.1 Kako lahko Slovenska vojska prispeva k uresničitvi ciljev Nacionalne strategije za preprečevanje terorizma in nasilnega ekstremizma?

3.3.1.1 Preprečevanje radikalizacije, ki vodi v nasilni ekstremizem ali terorizem

Tveganje, da bi Slovenska vojska v svoje vrste sprejela radikaliziranega pripadnika brez znane zgodovine, je majhno, vendar obstaja. Navedbe iz Nacionalne strategije za preprečevanje terorizma in nasilnega ekstremizma, da se družinski člani z znaki radikalizacije pogosto najprej srečajo znotraj družine, kar lahko vodi v različne oblike sovražnosti in v uporabo nasilja (NSPTNE, 2019, 6), nas navdajajo z optimizmom, da jih v sklopu varnostne preverbe pred vključitvijo Obveščevalno varnostne službe izloči iz nabora mogočih kandidatov za zaposlitev v Slovenski vojski.

V Slovenski vojski je treba vložiti napore v ozaveščanje pripadnikov, da sta nasilni ekstremizem in tudi terorizem kaznivi dejanji in da se bo v Slovenski vojski vodila ničelna toleranca do te težave.

Posebno pozornost je treba nameniti pripadnikom, ki nezadovoljstvo s svojo kariero v Slovenski vojski izražajo tako na odkrit kakor prikrit način, s pisanjem v različnih forumih na spletu in tudi z besednim izražanjem. Do radikalizacije velikokrat prihaja, ko so pripadniki s svojim življenjem in statusom v družbi nezadovoljni. To tveganje se lahko dokaj učinkovito zmanjša z načrtovanjem kariernih poti pripadnikov Slovenske vojske, vodenjem skozi kariero, načrtnim grajenjem pripadnika za karierni razvoj in

doslednim izpolnjevanjem dogovorov, ki se vsakoletno opravljajo znotraj rednih letnih razgovorov ter priznavanjem njihove pomembne vloge v Slovenski vojski.

3.3.1.2 Zaščita pred terorističnimi dejanji in dejanji nasilnega ekstremizma

Teroristi za svoje delovanje poleg finančnih sredstev potrebujejo tudi orožje, strelivo in eksploziv oziroma sestavine za izdelavo eksplozivne naprave. Te lahko dobijo na črnem trgu prek delovanja kriminalnih združb, z vlomi v prostore gospodarskih družb, ki se ukvarjajo s prodajo takega blaga oziroma vlomi v objekte državnih organov, tudi v skladišča Slovenske vojske.

Slovenska vojska ima pod svojim okriljem veliko vojaških objektov, kjer se hranijo ali skladiščijo vojaško strelno orožje in strelivo, rakete in minskoeksplozivna sredstva (MES) ter tudi nevarne snovi. Zato ima veliko odgovornost do svojih pripadnikov, družbe in države, da jih ustrezno varuje. Že sedaj se objekte varuje s tehničnim varovanjem, fizičnim varovanjem in posebnimi odzivnimi skupinami, ki po potrebi posredujejo na objektu. Tudi v prihodnje je treba skrbno varovati skladišča in orožarne ter tudi transport vojaškega strelnega orožja in streliva zato, da se morebitne storilce odvrne od tega, da bi se dokopali do vojaškega strelnega orožja, streliva, raket in minskoeksplozivnih sredstev.

Varovanje informacijsko-komunikacijske infrastrukture (IKI) Ministrstva za obrambo in Slovenske vojske je glavni interes za njuno delovanje. Tukaj imamo še posebej v mislih informacijski sistem (delovne postaje, programe, senzorje) za nadzor vojaškega prostora v Centru za nadzor in kontrolo zračnega prostora. Prav tako lahko sem vključimo tudi varovanje informacijsko-komunikacijske infrastrukture na letališču v Cerkljah ob Krki.

Slovenska vojska lahko v sklopu varovanja informacijsko-komunikacijske infrastrukture pomaga z vrhunsko usposobljenimi informatiki, ki bodo vzdrževali infrastrukturo ter skrbeli za njeno varovanje. Kot mogoča ogrožanja se omenjajo napadi z računalniškim črvom, izsiljevanjem ključnega osebja, v zadnjem času pa so najbolj znane uporabe naprav z vgrajeno umetno inteligenco.

Slovenska vojska bo tudi v prihodnje sodelovala pri varovanju južne državne meje z Republiko Hrvaško, da bi preprečevala nezakonite migracije, prehode teroristov ter orožja, streliva in snovi za izvrševanje terorističnih napadov. Te naloge bo ob nespremenjeni zakonodaji opravljala pod vodstvom Policije, strokovno in profesionalno.

3.3.1.3 Preprečevanje terorističnih dejanj in dejanj nasilnega ekstremizma

Pomemben del preprečevanja terorističnih dejanj in dejanj nasilnega ekstremizma je zbiranje, analiziranje in razpošiljanje obveščevalnih podatkov, ki jih v sklopu dela v Slovenski vojski zbirajo štabno varnostni organi, vojaška policija in predvsem Obveščevalno varnostna služba z obveščevalno celico.

Izmenjava obveščevalnih podatkov mora potekati med vsemi obveščevalnimi službami v Republiki Sloveniji, torej Slovensko obveščevalno-varnostno agencijo, Obveščevalno varnostno službo in obveščevalno službo Policije. Na ta način morajo v vojsko priti informacije, ki so potrebne za njeno varno delovanje, varnost moštva, opreme, tehnike in objektov.

Slovenska vojska lahko znotraj tega cilja naredi zelo veliko pri zaščiti vojaškega strelnega orožja, streliva, raket in minskoeksplozivnih sredstev zato, da to blago ne pride v roke teroristom oziroma nasilnim ekstremistom. Največ bo naredila z doslednim varovanjem objektov in varnostnim ravnanjem pripadnikov med izvajanjem operativnih nalog, usposabljanj in med vzdrževanjem. Ne sme se dogajati, da se med izvedbo nalog enot SV izgubljajo strelivo, eksplozivni deli, snovi za izdelavo eksplozivnih naprav in navsezadnje tudi vojaško strelno orožje.

3.3.1.4 Izboljšanje pripravljenosti na ukrepe po terorističnem napadu

Slovenska vojska že sedaj sodeluje pri odpravljanju posledic terorističnega napada skladno z VIHRA-21. Ob terorističnem napadu bo Slovenska vojska najprej opravljala naloge, ki vplivajo na varnost pripadnikov, objektov in materialnih sredstev Slovenske vojske v širšem območju napada.

Ob terorističnem napadu v objektih in okoliših objektov, ki so posebnega pomena za obrambo, morata vojaška policija in Obveščevalno varnostna služba storiti vse, da izsledita storilca oziroma storilce kaznivega dejanja, storilca pridržita in zavarujeta vse dokaze, ki bi bili lahko v nadaljnjem postopku pred sodiščem obremenilni za storilca. Glede na dosedanjo prakso in zakonske omejitve glede preiskovanja kaznivih dejanj, za katere je predpisana zaporna kazen nad tri leta, je pričakovati, da bo Obveščevalno varnostna služba prevzela preiskavo primera.

Ukrepe, ki jih vojska izvaja že sedaj, je treba preigravati in tako identificirati morebitne vrzeli v načrtih in postopkih, ki so predpisani. Najlažje to storimo v sklopu vaj, ki so ciljno usmerjene.

3.3.1.5 Pregon storilcev kaznivih dejanj terorizma

Ne glede na to, ali je storilec terorističnega napada civilna oziroma vojaška oseba, vojaška policija skladno z zakonom ne sme preiskovati kaznivih dejanj, za katere je predpisana zaporna kazen tri leta ali več, vendar pa lahko pri preiskavi sodeluje skupaj z Obveščevalno varnostno službo. Nekatera preiskovalna dejanja lahko opravi za njih po njihovem zaprosilu. Vsekakor lahko opravi zavarovanje sledov kaznivega dejanja, ki so lahko pozneje predmet postopka pred sodiščem.

Na območju misije mora vojaška policija opraviti vse postopke, da zavaruje sledove kaznivega dejanja, če jim grozi uničenje zaradi različnih razlogov, pa jih mora nemudoma zavarovati. Druge vloge pri pregonu storilca kaznivega dejanja vojaška policija nima.

3.4 Predlog ureditve področij bojevanja proti terorizmu v Slovenski vojski

V Republiki Sloveniji in Slovenski vojski je treba vzpostaviti splošno ozaveščenost o hibridnih grožnjah nacionalni varnosti in pomenu njihove prepoznavne. Treba je spremeniti splošno mnenje, da Republika Slovenija teroristično ni ogrožena, saj to preprosto ne more biti podlaga, na kateri bi Republika Slovenija gradila nacionalno varnost. Izhajati je treba iz predpostavke, da obstaja možnost terorističnega napada in se v tej smeri pripravljati. Tako nas terorističen napad ne bo presenetil tako, da nacionalni varnosti sistem ne bi bil odporen.

V sestavo Sekretariata za nacionalno varnost (SNAV) je treba umestiti ministra za obrambo, saj vodi dva podsistema nacionalne varnosti. Nedopustno je namreč, da v tako pomembnem organu Vlade Republike Slovenije za odzivanje na grožnje in nevarnosti nacionalne varnosti ni ministra za obrambo, medtem ko je v sestavi minister za notranje zadeve. S tem dajejo vtis, da gre za težavo notranje varnosti, ki jo bo rešila Policija sama. Vemo, da celovit pristop boja proti terorizmu zahteva aktivacijo najširšega prebivalstva, predstavnikov vseh vladnih služb in organov ter vseh podsistemov nacionalne varnosti.

Ob najmanjšem sumu, da gre za teroristični napad, je treba takoj preiti v kompleksno krizo, ki jo upravlja Vlada Republike Slovenije. V odzivanju na teroristični napad je čas pomemben dejavnik, ki ohranja človeška življenja in zmanjšuje škodljive posledice za družbo in njeno okrevanje. Zato je zelo pomembno, da se nanj odzove zelo hitro in v najširšem naboru udeležencev boja proti terorizmu.

Dosedanja praksa iz delovanja v sistemu zaščite in reševanja je pokazala, da je Slovenska vojska aktivirana veliko prepozno in za naloge, ki niso v njeni domeni. Državni načrt zaščite in reševanja (v Slovenski vojski VIHRA-21) je treba prilagoditi tako, da se takoj aktivira najširši nabor udeležencev boja proti terorizmu. Bolje je, da se udeležence aktivira in se pozneje ugotovi, da se jih ne potrebuje, kakor pa, da se jih ne aktivira in zaradi neaktivacije nastanejo dodatne škodljive posledice. To velja predvsem za aktivacijo zmogljivosti Slovenske vojske za boj proti terorizmu, saj so zmogljivosti in enote ves čas na delovnem mestu ali v pripravljenosti in tako na razpolago v najkrajšem mogočem času.

Nujno je treba določiti kritično infrastrukturo v Republiki Sloveniji, njeno varovanje bi prevzela Slovenska vojska, če je subjekti zasebnega varovanja in Policija ne bi mogli varovati. Slovenska vojska že sedaj varuje vse objekte kritične infrastrukture iz zraka, saj zagotavlja varovanje zračnega prostora tako z zmogljivostmi 15. polka vojaškega letalstva kakor z rodnom zračne obrambe.

Nemudoma je treba organizirati in opraviti državno vajo zaščite in reševanja s področja boja proti terorizmu, na kateri bi sodelovali vsi udeleženci nacionalne varnosti, tudi Slovenska vojska, in bi zajela javne površine, objekte in okoliše objektov, ki so posebnega pomena za obrambo, kritično infrastrukturo in zasebno lastnino. Z upravljanjem kriznega odzivanja bi preverili delovanje državnega načrta ob terorističnem napadu v praksi in definirali pomanjkljivosti, ki bi jih bilo treba odpraviti. S tega področja v

Republiki Sloveniji še ni bila organizirana in opravljena vaja na državni ravni. Največji približek temu je bila reševalna vaja, ki jo je na tematiko masovnih žrtev organizirala Mestna občina Ljubljana skupaj z Univerzitetnim kliničnim centrom Ljubljana in drugimi leta 2016. Reševalna vaja je vključevala masovne žrtve na nogometni prireditvi.

Nujno je sistemsko urediti izmenjavo podatkov in informacij znotraj elementov nacionalnovarnostnega sistema, ki ni na zadovoljivi ravni. Za izmenjavo informacij, podatkov, odločitev in podobno v zvezi s sodobnimi grožnjami (terorizem, cyber) in njihovo zaščito pa je tak sistem nujen.

4 Sklep

Vse analize in ocene kažejo, da je Republika Slovenija varna država in da je nevarnost terorističnega napada nizka. Nekateri menijo, da je nizka zato, ker ima Republika Slovenija z vsemi državami odlične prijateljske odnose. Terorizem po definiciji spada med nesreče, ki jih povzroči človek s svojo dejavnostjo, za upravljanje z njimi pa je pristojna Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (URSZR). Leta 2005 je tako izdelala Državni načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma ob terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi, ki je podrobno definiran, razmejene pa so tudi pristojnosti vseh udeležencev. Do današnjega dne načrt še ni bil ažuriran. Državni načrt po svoji vsebini že združuje elemente celovitega pristopa v boju proti terorizmu, saj je v načrt zajeto največje število udeležencev, med njimi pa je vsekakor nujno vzajemno sodelovanje.

Republika Slovenija ni uspela organizirati, opraviti in usklajevati niti ene same nacionalne vaje na tematiko boja proti terorizmu, na kateri bi preverila delovanje, usposobljenost in usklajenost vseh udeležencev, ki sodelujejo v boju proti terorizmu, ne glede na to, v katerem delu. Verjetno gre to pripisati dejstvu, da je Republika Slovenija varna država in da terorističnih napadov nihče ne pričakuje. Pomemben del vaje bi bil tudi ugotoviti, na katerih področjih bi se ukrepanje lahko izboljšalo ter navsezadnje tudi odzivne čase udeležencev.

Vlada Republike Slovenije je v prvi polovici leta 2017 ustanovila Medresorsko delovno skupino za protiterorizem, nato pa sta pretekli še dve leti in pol, da smo dobili najvišji dokument s področja boja proti terorizmu – Nacionalno strategijo za preprečevanje terorizma in nasilnega ekstremizma. Objavljena je bila konec leta 2019, kar verjetno kaže na dejstvo, da grožnje nacionalni varnosti v Republiki Sloveniji ne presojamo resno. Akcijski načrt, ki bo določal ukrepe in aktivnosti na omenjenem področju, še ni bil izdelan, kar kaže na to, da se tudi problematike ne jemlje dovolj resno.

Slovenska vojska je sposobna delovati v celovitem pristopu v boju proti terorizmu, saj že v tem času, brez terorističnih napadov, izvaja nekatere protiteroristične ukrepe. Sedaj varuje objekte in okoliše objektov, ki so posebnega pomena za obrambo, skrbi za varnost vojaških oseb, civilnih oseb, kadar se nahajajo v objektih, in varnost vrhovnega poveljnika obrambnih sil v vojni ali izrednem stanju. Nekatere enote pa se namensko

usposabljaajo za naloge, ki vključujejo tudi delovanje znotraj boja proti terorizmu. V preteklosti pa je Slovenska vojska že velikokrat dokazala, da je zmožna sodelovati pri zaščiti in reševanju ter odpravljanju posledic naravnih nesreč. Za svoje delovanje ima podlago v normativnih aktih in je prepoznana kot udeleženec boja proti terorizmu tako v Republiki Sloveniji kakor v mednarodnih operacijah in na misijah.

Komunikacijska pot med Policijo in Slovensko vojsko je sistemsko določena in ob kriznem upravljanju poteka prek Nacionalnega centra za krizno upravljanje. Gre za vertikalno povezanost in komunikacijsko pot, po kateri se prenašajo informacije, podatki, ukazi in naloge. V praksi pa pogrešamo horizontalno komunikacijsko pot, ki je precej hitrejša, čas pa je v boju proti terorizmu eden ključnih dejavnikov uspešnosti pri zmanjševanju škode.

5 Literatura in viri

1. *Implementation plan on security and defence*. 2016. Dostopno na: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eugs_implementation_plan_st14392.en16_0.pdf, 7. 1. 2021.
2. Krunić, Z. 1997. Terorizem – temeljne značilnosti pojava, ki mu ni videti konca. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*. Ljubljana 48. str. 171–178. Dostopno na: https://www.policija.si/images/stories/Publikacije/RKK/PDF/1997/02/RKK1997-02_ZoranKrunic_Terorizem-TemeljneZancilnosti.pdf, 11. 1. 2021.
3. *Nacionalna strategija za preprečevanje terorizma in nasilnega ekstremizma (NSPTNE)*. 2019. Dostopno na: http://www.irvd.si/wp-content/uploads/2020/05/NSPTNE_besedilo.pdf, 26. 1. 2021.
4. *Načrt za delovanje SV pri zaščiti, reševanju in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah (Načrt VIHRA-21)*. PSSV. 2021.
5. NATO's military concept for defence against terrorism. 2016. Dostopno na: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69482.htm, 24. 2. 2021.
6. *Obrambna strategija Republike Slovenije*. 2013. Ljubljana: MORS.
7. *Partnerski akcijski načrt proti terorizmu*. 2010. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2004-02-0016?sop=2004-02-0016>, 7. 1. 2021.
8. Petelin, D. ur. 2006. *Vojaška doktrina*. Ljubljana: Defensor.
9. Prečiščena različica pogodbe o delovanju Evropske unije. 2012. Uradni list Evropske unije, št. C326/47. Dostopno na: https://www.iusinfo.si/Priloge/EUII/12012E_TXT-SI.pdf, 2. 12. 2020.
10. Prezelj, I. 2007. Nujnost medresorskega sodelovanja in koordiniranja v boju proti terorizmu: nekateri primeri iz Republike Slovenije. *Bilten Slovenske vojske* 9 (2). 2007, 65–80.
11. *Resolucija o strategiji nacionalne varnosti RS*. 2020. Ljubljana: MORS.
12. Severnoatlantska pogodba. 2004. Uradni list RS, št. 21/2004. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2004-02-0016?sop=2004-02-0016>, 7. 1. 2021.

13. Sotlar, A. *Institucionalizacija zagotavljanja nacionalne varnosti Republike Slovenije: Konceptualizacija, razvojni mejniki, politika in sistem*. 2020. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
14. STATISTA. *Number of terrorist attacks in Europe in 2019*. Dostopno na: <https://www.statista.com/statistics/746674/number-of-terrorist-attacks-in-the-european-union-eu/>, 17. 12. 2020.
15. *Strategija EU za boj proti terorizmu (SEUBPT)*. 2005. Dostopno na: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%2014469%202005%20REV%204/SL/pdf>, 26. 1. 2021.
16. Vodovnik, A. 2011. *Primerjava sistemske urejenosti boja zoper terorizem v Avstriji, Hrvaški, Nemčiji, Nizozemski, Veliki Britaniji in Sloveniji*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. Dostopno na: http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska/pdfs/mag_vodovnik-andraz.pdf, 14. 1. 2021.
17. Vuga, Beršnak J., Ferlin, A. 2018. *Priprave in odziv na kompleksno krizo*. Ljubljana: MORS. Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MO/Publikacije/Priprave-in-odziv-na-kompleksno-krizo.pdf>, 3. 2. 2021.
18. Zakon o obrambi. Uradni list RS, št. 103/2004 – uradno prečiščeno besedilo 1.
19. Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (ZVNDN)-NPB5. Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO364>, 27. 1. 2021.